

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Іванчук Сабіни Айдинівни

на дисертацію Денисяк Юлії Василівни

«Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей

в умовах закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI століття)»

на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи Денисяк Юлії Василівни присвяченої проблемі формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти у кінці XX – початку XXI століття не викликає сумніву, адже в умовах сьогодення питання збереження і зміцнення життєвих сил людини й формування культури здоров'я з раннього віку стає надважливою проблемою на глобальному, державному та особистісному рівнях.

Оскільки питання щодо формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти не були предметом спеціального наукового дослідження, вибір теми дисертації Денисяк Ю.В. є цілком своєчасним і значущим.

Здобувачка досить переконливо аргументує свій науковий пошук аналізом актуальності поставленої проблеми, наявністю виявлених суперечностей і недостатнім рівнем її вивчення в педагогічному плані та розробленості змістово-методичного забезпечення.

Дисертація виконана відповідно до загального напрямку науково-дослідницьких робіт кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як складова комплексної наукової проблеми «Українська освіта в контексті трансформаційних суспільних процесів» (0108U007644). Тему дисертації

затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Протокол № 16 від 19 листопада 2020 р.).

Наукові розробки автора та отримані результати впроваджено у навчальний процес: Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Довідка № 2422 від 21.11.2023); Рівненського державного гуманітарного університету (Довідка № 01-12/63 від 22.11.2023); Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського (Довідка № 01-121 01/817 від 22.11.2023); Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (Довідка № 1928 від 04.12.2023); Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Довідка № 02/05 від 23.11.2023).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. У вступі дисертантка обґрунтовує актуальність дисертаційної роботи. Визначення об'єкту та предмету дослідження логічно пов'язане з його метою, яка, у свою чергу, цілком вдало деталізується в завданнях. Не викликає сумніву наукова новизна. Ті позиції, що в ній сформульовані, безперечно, відповідають дефініції «вперше». Так, Ю.В.Денисяк уперше теоретично обґрунтовано сутнісні аспекти проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності дітей (кінець XX – початок XXI століття).

Структура дисертаційної роботи достатньо розгалужена та логічна.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності дітей (кінець XX – початок XXI століття)» на основі аналізу праць українських та зарубіжних учених, Денисяк Ю.В запропоновано удосконалені дефініції понять «здоров'я» та «здоровий спосіб життя». Так, здоров'я – це гармонійне поєднання фізичних, психоемоційних, духовно-інтелектуальних, соціальних функцій людини, які мають динамічний характер і забезпечують адаптаційні спроможності та активність особистості. Під поняттям «здоровий спосіб життя» автор розуміє свідому і послідовну діяльність людини, спрямовану на зміцнення власного

здоров'я, адаптацію до навколишнього середовища та формування сприятливих суспільних і валеоекологічних умов для себе й соціуму.

У ході дослідження з'ясувано аксіологічні засади, зміст та сутність здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти кінця XX – початку XXI століття. У контексті формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників аксіологічний підхід спрямовується передовсім на формування цінностей дитини у царині власного здоров'я і здоров'я оточуючих.

Охарактеризовано нормативно-правові засади формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку, які формувалися з часу здобуття незалежності України. В основі українського законодавства у цій сфері лежать міжнародні нормативні акти, передусім Конвенція про права дитини 1989 р. Фундаментальними для української дошкільної освіти стали Закони України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» (2001 р.), «Про освіту» (2017). Стратегічне спрямування дошкільної освіти визначається загальнонаціональними доктринами та програмами. Практичну спрямованість забезпечують редакції Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), схвалені у 1998, 2012 і 2021 рр.

Дисертанткою визначено педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку: цілеспрямована здоров'язбережувальна діяльність педагога-вихователя, який має не лише необхідну професійну освіту, але будує своє спілкування з дітьми у закладах дошкільної освіти на засадах гуманістичної педагогіки і психології, дитиноцентричного підходу, суб'єкт-суб'єктних стосунках й ставить за мету сформувати здоров'язбережувальну компетентність кожної дитини відповідно до вікових, індивідуальних і соціальних чинників; спільна, цілеспрямована, осмислена здоров'язбережувальна діяльність дітей у рамках одновікової або різновікової групи у закладах дошкільної освіти; організаційно-прикладні інструменти (технології, форми і методи) формування здоров'язбережувальної

компетентності.

У другому розділі дисертації «Прикладні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в системі українського дошкілля (1991 – 2022 рр.)» презентовано прикладні аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в системі українського дошкілля досліджуваного періоду. У роботі Денисяк Юлія Василівна умовно поділила їх на три періоди: 1) перший (1991 – 1998) – в умовах якого продовжувала існувати пострадянська система дошкільної освіти (відповідно й методика), а головні акценти ставилися на фізкультурно-оздоровчу роботу, формування умінь здорового способу життя. 2) другий (1999 – 2012) – в межах якого відбувалися серйозні змістові та методичні трансформації у річищі здоров'я дітей в дошкільних установах. 3) третій (2013 – 2022) – в умовах якого завершилася перебудова освітнього процесу в закладах дошкільної освіти на основі компетентнісного підходу, чітко визначену мету формувати здоров'язбережувальну компетентність, що знайшло відображення у значній кількості розроблених і затверджених комплексних та парціальних освітніх програм, модернізації традиційних та впровадженні інноваційних здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій.

Важливим для практичної діяльності педагогів дошкільної освіти та родин дітей дошкільного віку є розроблені методичні рекомендації, де акцентується, що особлива увага педагогічних працівників, вихователів та батьків повинна бути сфокусована на: системне і свідоме формування здоров'язбережувальної компетентності дітей; безпеку дитини-дошкільника; усвідомлене ставлення до власного здоров'я; розуміння принципів і способів особистої гігієни; розуміння нових викликів і ризиків суспільства; збереження психічного та ментального здоров'я; оволодіння новими методами та техніками здоров'язбереження; тісну взаємодію батьків, педагогів, вихователів закладу дошкільної освіти, медиків, психологів, соціальних педагогів та громадських діячів щодо формування здоров'язбережувальної компетентності дітей; діяльнісний підхід до процесу формування здоров'язбережувальної компетентності дітей; пропагування й

використання фізичної культури та оздоровчих сил природи; свідомий підхід до харчування дитини; максимальний розвиток дитини-дошкільника із застосуванням традиційних та інноваційних способів та прийомів; дотримання принципів гуманізму, демократизму, толерантності, інклюзивності, дитиноцентризму, природовідповідності у процесі формуванню здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти.

Основні положення і результати дослідження було обговорено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах.

Основні результати дослідження відображено в 11 публікаціях (6 одноосібних), 4 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжних наукових виданнях; 6 – апробаційного характеру.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Водночас, оцінюючи в цілому позитивно подану до захисту дисертаційну роботу, враховуючи очевидну вагомість досягнутих дисертанткою результатів, висловимо окремі зауваження і побажання. До основних з них слід віднести такі:

1. Позитивно оцінюючи здійснений здобувачкою у першому розділі дисертації «Теоретичні засади проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності дітей (кінець XX – початок XXI століття)» аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, вважаємо за доцільне зауважити, що він дещо перевантажений значною кількістю розглянутих наукових напрямів, теорій, понять, що утруднює цілісне сприйняття тексту. Бажано унаочнити деякі з них.

2. Аналіз стану формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI століття) значно збагатився, якби містив більш конкретний аналіз формування здоров'язбереження дітей з особливими освітніми потребами в межах інклюзивного освітнього простору закладу дошкільної освіти.

3. Авторкою роботи логічно і чітко прослідковано витоки питання здоров'язбереження дітей в історичній ретроспективі. На нашу думку, доцільно

було б деталізувати українські народні виховні традиції, які стосуються збереження і зміцнення здоров'я дитини з раннього віку.

4. Вважаємо, цінність дисертаційного дослідження зростає, якщо у роботі було б хоч побіжно визначено роль інших виховних інституцій, окрім закладу дошкільної освіти: родини, громадських організацій чи об'єднань, спортивних, туристичних закладів у процесі формування здоров'язбереження дітей.

5. У роботі теоретичні засади дослідження ґрунтуються на сукупності визначальних педагогічних підходів, а саме: аксіологічного, культурологічного, особистісно-діяльнісного. Бажано було б висвітлити акмеологічний підхід, оскільки процес формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти потребує не тільки осмислення, рефлексії цього феномену, а і мотивації для її здійснення.

6. Визначаючи логічний і грамотний стиль викладу тексту дисертації, зауважимо, що в роботі наявна відсутність опису структури дисертації, окремі огріхи стилістичного та орфографічного характеру.

Однак висловлені зауваження і побажання стосуються часткових недоліків роботи і не знижують загальної цінності дослідження та не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Таким чином, аналіз кандидатської дисертації та опублікованих праць Денисяк Юлії Василівни дає підстави зробити висновок про те, що проведене дослідження є актуальною, завершеною, цілісною і самостійною науковою роботою, яка має наукову новизну, важливе теоретичне і практичне значення для фахівців дошкільної освіти.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Денисяк Юлії Василівни «Формування здоров'язбережувальної компетентності дітей в умовах закладу дошкільної освіти (кінець XX – початок XXI століття)» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки» за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язанням проблем, практичним значенням

відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341).

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної освіти

ДВНЗ «Донбаський державний

педагогічний університет»

Сабіна ІВАНЧУК

Підпис С. Іванчук засвідчую

нач. відділу кадрів ДВНЗ ДДУ

Євгеній СІЛІН